

НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ
В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА, УБЕЖИЩЕТО И ИНТЕГРАЦИЯТА
2015-2020 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД.....	4
II. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.....	5
1. Цел.....	5
2. Принципи на миграционната политика.....	6
3. Целеви групи.....	7
III. МИГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КЪМ МОМЕНТА НА ПРИЕМАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА.....	8
1. Институционална система.....	8
2. Нормативна уредба.....	13
3. Миграционна обстановка и национална политика.....	16
3.1. Граничен контрол и визи.....	16
3.2. Връщане.....	18
3.3. Противодействие на трафика на хора.....	20
3.4. Международна закрила.....	21
3.5. Законна миграция. Свободно движение и икономическа миграция.....	23
3.6. Интеграция на граждани на трети държави.....	28
3.7 Интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България.....	29
3.8 Прогнози и изводи.....	33
IV. НАЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА, УБЕЖИЩЕТО И ИНТЕГРАЦИЯТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 2015 – 2020 г.	40
1. Приоритети.....	40
2. Политики в областта на граничния контрол и визите, връщането и борбата с незаконната имиграция и трафика на хора.....	41
2.1. Граничен контрол.....	41
2.2. Визова политика.....	42

2.3. Незаконна миграция и връщане.....	42
2.4. Борба с трафика на хора	44
3. Политики в областта на убежището	45
4. Интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България	46
5. Политики в областта на миграцията, развитието и интеграцията.....	48
6. Сътрудничество с други правителства, с европейските институции и с международни и неправителствени организации	50
7. Усъвършенстване на институционалната система, нормативната база и подобряване на административния капацитет.	51
8. Сътрудничество с неправителствения сектор	52
9. Финансиране на изпълнението на стратегията.....	52
10. Механизъм за изпълнение и отчитане на Стратегията.....	52
V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	53
1. Очаквани резултати.....	53
2. Механизъм за оценка и корекция	54

I. УВОД

Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията цели формирането на ефективни и единни национални политики при управлението на миграционните процеси, синхронизирани с миграционната политика на Европейския съюз (ЕС).

В основата на настоящия документ стои разбирането за феномена миграция като източник на работна сила, необходима за националната икономика, така и като потенциална заплаха за сигурността на страната.

Миграцията е глобален феномен, който, чрез прилагането на добре работещи механизми за управление на миграционните процеси, може да окаже положително влияние за развитието на икономиката на ЕС, като същевременно се прилагат механизми, регулиращи рисковете свързани със сигурността на територията на общото европейско пространство.

Република България като външна граница на ЕС работи за изпълнението на дългосрочна, единна и ясно формулирана политика за охрана на европейската граница, борба с незаконната миграция, каналджийството и трафика на хора.

В последните години Република България постепенно и с устойчив темп се трансформира от страна на емиграция, през транзитна държава, към държава, привличаща имиграция. Все повече чужденци избират България като място, в което да учат, да се квалифицират и да търсят професионална реализация. През последните две години, обаче, България изпита и тежестта на бежанската криза предизвикана от конфликта в Сирия, приемайки не малък за страната смесен миграционен поток, включващ в голямата си част търсещи международна закрила лица и нередовни мигранти. Това налага Република България да бъде все по-добре подготвена да посрещне значителни миграционни потоци през следващите години.

Миграционната политика по отношение на живеещите зад граница български граждани и лицата от български произход в чужбина се разглежда като възможен ресурс за преодоляване на негативните демографски тенденции в България. Икономическият растеж, съчетан със завършване на реформите във

важните обществени сектори и с проактивни мерки от страна на правителството, се очаква да доведе до:

- тенденция към завръщане на българските граждани, напуснали страната през последните 20 години;
- трайно установяване на територията на страната на живеещи зад граница лица от български произход.

Развитието на миграционните процеси ще има за резултат превръщането на България от страна, излъчваща емиграция, в страна, приемаща имигранти. Така интеграцията на гражданите на трети държави все повече ще се превръща в основен елемент от цялостната миграционна политика на страната.

Миграцията е глобален феномен. Добре управлявана, от нея могат да бъдат извлечени ползи, както за националния трудов пазар и за икономическия растеж на ЕС, така за благосъстоянието на самите имигранти и държавите им на произход.

Петгодишният времеви обхват на стратегията отразява средносрочните прогнози за развитието на миграцията и обосновава рамка за развитие на устойчива политика за управление на миграционните процеси.

II. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Цел

Създаване на политическа рамка за изграждане на комплексна и устойчива нормативна и институционална основа за успешно управление на законната миграция и интеграцията, както и за превенция и противодействие на незаконната миграция и идентификация и предоставяне на необходимата грижа за търсещи и получили международна закрила лица в България.

Изпълнението на общата цел ще доведе до:

- по-ефективно управление на миграция и интеграция;
- развиване на системата за убежище, съобразно нарастващия брой кандидати за международна закрила;

- превръщане на миграцията и мобилността в позитивни фактори за развитие в икономически и демографски план;

- успешно интегриране в българското общество на лицата, получили международна закрила и ефективното използване на техния потенциал за социално-икономическото развитие на страната;

- превенция и ефективно противодействие на незаконната миграция и трафика на хора.

2. Принципи на миграционната политика

Политиката на Република България в областта на миграцията, интеграцията и убежището се основава на националните интереси и на съгласувания подход на държавите-членки и институциите на ЕС и принципите на международното право.

а) Законност и защита на човешките права

В съответствие със законово установените норми, с принципите на международното право, произтичащи от правото на Организацията на обединените нации (ООН) и ЕС и с установените международни стандарти за защита на правата на човека.

б) Координация и партньорство

Междуинституционално, с местната власт, със социалните партньори, с академичната общност, с международните и неправителствените организации;

в) Прозрачност

Активна политика за повишаване на информираността на гражданското общество относно значението на националната миграционна политика за просперитета и развитието на Република България. Провеждане на целенасочени кампании за подобряване на климата на културно разнообразие и за борба с ксенофобията;

г) *Анализ, научност и проактивност*

Извършване на периодичен и безпристрастен анализ на миграционната обстановка в Република България, в ЕС и в основните държави на произход на миграционните потоци. Актуализиране на мерките за постигане на целите на миграционната политика на Република България;

д) *Отчетност, мониторинг и контрол*

Периодично изготвяне на доклади за цялостната миграционна обстановка на Република България;

е) *Равни възможности*

Стриктно спазване на разпоредбите на антидискриминационното законодателство и на основните човешки права по отношение на гражданите на трети държави и лицата без гражданство, законно пребиваващи на територията на страната.

3. Целеви групи

а) Граждани на трети държави и лица без гражданство, които желаят да пребивават (краткосрочно, продължително, дългосрочно и постоянно) в България на законно основание с цел работа, инвестиране, обучение или събиране на семейство;

б) Лица, търсещи или получили международна закрила;

в) Граждани на трети държави и лица без гражданство, незаконно преминали националните граници и/или които пребивават на територията на Република България без разрешение и подлежат на извеждане от страната.

г) Чужди граждани от български произход;

д) Български граждани, живеещи извън Република България;

е) Български граждани първо и второ поколение мигранти;

ж) Висококвалифицирани имигранти.

III. МИГРАЦИОННАТА ПОЛИТИКА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КЪМ МОМЕНТА НА ПРИЕМАНЕ НА СТРАТЕГИЯТА

1. Институционална система

В Република България е изградена институционална система и администрация за изпълнението на държавната политика в областта на миграцията, убежището и интеграцията.

Президент на Република България

Съгласно Конституцията на Република България на президента са вменени правомощия, имащи отношение към миграционната политика на България, а именно относно предоставяне на убежище и българите в чужбина.

Министерство на вътрешните работи (МВР)

Министерството на вътрешните работи участва във формиране на миграционната политика на Република България и на ЕС за взаимодействие с другите компетентни министерства и ведомства.

Главна дирекция „Гранична полиция“ (ГДГП) е отговорна за граничния контрол, охраната на държавната граница, противодействието на незаконната миграция и трафика на хора. Териториални звена на ГДГП са регионалните дирекции „Гранична полиция“ (РДГП), които се ръководят от директора на ГДГП. Главна дирекция „Гранична полиция“ осъществява сътрудничество и взаимодействие с органи, които имат правомощия по въпросите на убежището, бежанците и пребиваването на чужденци за осъществяване на ефективен миграционен контрол.

Дирекция „Миграция“ е специализирана структура за координация на миграционните процеси и регулиране и контрол на миграцията на гражданите на трети държави, пребиваващи в Република България, за административно обслужване на гражданите на ЕС и Европейското икономическо пространство (ЕИП) и за съпровождане на чужденци, подлежащи на експулсиране или на принудително отвеждане до границата на Република България. Към областните

дирекции на Министерството на вътрешните работи са създадени звена „Миграция“.

Министерство на външните работи

Министерството на външните работи участва във формирането на визовата и миграционна политика на Република България и на ЕС. Министерството на външните работи поддържа Националната визова информационна система и локални системи в задграничните представителства, в съответствие с изискванията и стандартите на ЕС, както и основен и резервен визови центрове.

Дирекция „Консулски отношения“ и задграничните представителства на Република България в чужбина са отговорни за издаване, отказ, анулиране и отмяна на визи във взаимодействие с другите министерства и ведомства и органи на държави-членки на ЕС.

Министерство на труда и социалната политика (МТСП)

Министерството отговаря за формулирането и прилагането на политиката по прием на граждани на трети държави на пазара на труда, за сключването на двустранни договори за заетост и договори за социална сигурност с трети държави, за подпомагане на българските граждани в други държави-членки и на граждани на други държави-членки на ЕС в България да упражняват правата си като граждани на ЕС по отношение на заетост и социална сигурност, за координацията на интеграционната политика за граждани на трети държави в Република България, с изключение на лицата, получили международна закрила или убежище”.

Агенцията по заетостта е изпълнителна агенция към министъра на труда и социалната политика, отговорна за реализиране на политиката за защита пазара на труда и регулиране на приема на граждани на трети държави за осъществяване на заетост на територията на страната. Агенцията по заетостта, чрез териториалните си поделения, регистрира гражданите на ЕС/ЕИП, граждани на трети държави с приравнени на българските граждани права за

заетост и получаване на съответните законово установени услуги, предлагани от Агенцията по заетостта – постоянно и дългосрочно пребиваващи, членове на семейства, притежатели на Синя карта на ЕС, както и получилите международна закрила лица или търсещите закрила при необосновано продължителен период на неприключване на процедурата.

Агенцията по заетостта съдейства на български граждани да работят в чужбина в изпълнение на международни договори и споразумения за заетост, както и в мрежата за информиране и посредничество "Европейски служби за заетост - EURES".

Агенцията за социално подпомагане е изпълнителна агенция към министъра на труда и социалната политика, отговорна за реализиране на политиката за социално подпомагане и закрила на чужденци – основно в процеса на тяхната интеграция в българското общество. Тези дейности се осъществяват от Агенцията за социално подпомагане основно чрез нейните териториални поделения.

Изпълнителната агенция „Главна инспекция по труда“ към министъра на труда и социалната политика има основни отговорности по контрола на законността на полагания труд на което и да е работно място в страната, включително от чужденци. Има конкретни отговорности и правомощия във връзка с установяването на нерегламентирана заетост на чужденци, особено при незаконно пребиваване на територията на страната.

Министерство на правосъдието

Съвет по гражданството включва представители на всички компетентни министерства и ведомства и дава мнение по молбите и предложенията, свързани с българското гражданство. Министърът на правосъдието изготвя проекти на предложения до Президента на Република България за издаване на укази или откази във връзка с българското гражданство.

Дирекция „Българско гражданство“ е компетентна за приемане и извършване на проверки на молбите и предложенията за придобиване, възстановяване, отказ и отнемане на българско гражданство, организира

съгласувателната процедура на междуведомствено ниво и изпълнява функциите на секретариат на Съвета по гражданството.

Държавна агенция „Национална сигурност”

Държавната агенция е една от институциите, имащи задължения и правомощия за противодействие на заплахите за националната сигурност вследствие на миграционните процеси, както и да установява на територията на България лица, свързани с международни терористични организации, или с организирани престъпни групи.

Държавна агенция за бежанците (ДАБ) при Министерския съвет

Държавната агенция за бежанците при Министерския съвет провежда държавната политика в областта на международната закрила и е компетентният орган за изпълнение на задълженията при прилагане на Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за установяване на критерии и механизми за определяне на държавата членка, компетентна за разглеждането на молба за международна закрила, която е подадена в една от държавите членки от гражданин на трета държава или от лице без гражданство. Към ДАБ има изградени териториални поделения, в които се настаняват лицата, търсещи закрила и се провежда производство за разглеждане на молбите за международна закрила, при взаимодействие с други компетентни институции.

Държавна агенция за българите в чужбина при Министерския съвет

Държавната агенция за българите в чужбина реализира държавната политика към българите в чужбина. Тя координира дейността на държавните институции в тази област. Поддържа контакти и подпомага дейността на гражданските структури на българските общности зад граница.

Държавната агенция за българите в чужбина удостоверява българския произход на лицата, кандидатстващи за придобиване на българско гражданство, чрез издаването на индивидуални административни актове. Съхранява и

актуализира база от данни, както и извършва анализи за състоянието и тенденциите сред българските общности зад граница.

Държавна агенция за закрила на детето при Министерския съвет

Държавната агенция за закрила на детето има отношение при интеграцията на деца в процедура или със статут на закрила, особено непридружени малолетни и непълнолетни лица и отчита спецификите на тази група при изпълнението на своите компетенции. Държавната агенция за закрила на детето участва и координира разработването на държавната политика за закрила на детето; разработва и контролира изпълнението на национални и регионални програми за осъществяване закрилата на детето; наблюдава и анализира провеждането на държавната политика в сферата на закрила на детето; осигурява методическо ръководство и контрол по спазване на правата на детето; подпомага дейността на юридическите лица с нестопанска цел по закрила на детето; издава лиценз за предоставяне на социални услуги за деца.

Национална комисия за борба с трафика на хора към Министерския съвет

Комисията организира и координира взаимодействието между отделните ведомства и организации по прилагането на Закона за борба с трафика на хора. Комисията определя и ръководи прилагането на националната политика в противодействието на трафика на хора. Важна част от дейността на Комисията е превенция на рисковите групи за трафик на хора и развитие на политиките по закрила, подкрепа и реинтеграция на жертвите на трафик. Особено внимание се отделя на търсещите закрила жертви на трафик, и по-специално непридружените малолетни и непълнолетни.

Комисия за защита от дискриминация

Комисията е независим специализиран държавен орган, осъществяващ контрол по прилагането и спазването на Закона за защита от дискриминация и други закони, уреждащи равенство в третирането. Тя осъществява своята

дейност съгласно Закон за защита от дискриминация и Правилник за устройството и дейността на Комисията за защита от дискриминация.

Националният статистически институт

Институтът е централно звено за събиране и анализ на статистическа информация и точка за контакт при предоставяне на статистически данни в областта на миграцията на ЕВРОСТАТ. Официалната статистическа информация - продукт на Националния статистически институт, е предназначена за анализи и научни изследвания, за планиране, прогнозиране и вземане на управленски решения на микро и макроравнище.

Анализите на Националния статистически институт са основен инструмент при управлението на миграционните процеси.

Към институциите с частична компетентност в областта на миграцията, убежището и интеграцията могат да бъдат включени също Министерството на икономиката, Министерството на туризма, Министерството на образованието и науката, Министерството на здравеопазването, Министерството на културата, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Министерството на младежта и спорта, Държавната агенция за закрила на детето, социалните партньори, местната власт, Българска народна банка.

2. Нормативна уредба

В националното законодателство на Република България са въведени и се прилагат разпоредби на международното право и относимите актове на ЕС, свързани с миграцията и убежището. Те намират отражение в множество правни актове в първичното, вторичното и третичното вътрешно законодателство. Република България участва активно във формирането и реализирането на обща миграционна политика и политика в областта на убежището на Европейския съюз с цел да гарантира ефективно управление на миграционните потоци и справедливо разпределение на отговорностите, стимулиране на законната имиграция в държавите-членки на ЕС, предотвратяване на незаконната миграция

и трафика на хора. Ключов елемент е участието на България във всички етапи на договарянето на ниво ЕС на директивите в областта на миграцията и убежището при следване на националния интерес и последващото им въвеждане в българското законодателство.

Закон за чужденците в Република България

В закона са въведени относимите актове на правото на ЕС, които регламентират правата и задълженията на чужденци, в това число и членове на семействата на български граждани на влизане, пребиваване и напускане на територията на страната.

Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз и на членовете на техните семейства

Законът се прилага спрямо гражданите на ЕС, които не са български граждани, спрямо гражданите на държави-страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство и гражданите на Конфедерация Швейцария, които се ползват с правото на свободно придвижване по силата на правото на Европейския съюз, както и по отношение на членовете на техните семейства, доколкото те не са граждани на Република България или на ЕС, на ЕИП и на Конфедерация Швейцария.

Закон за българските лични документи

Законът регламентира реда и условията за издаване на български лични документи на гражданите на Република България, на чужденци, в това число и на гражданите на трети държави, на други държави-членки на ЕС, както и на лицата с предоставена закрила по реда на Закона за убежището и бежанците.

Закон за българите, живеещи извън Република България и Закон за българското гражданство

Двата закона съдържат разпоредби относно българите в чужбина и за условията за придобиване на българско гражданство от чужденци.

Наказателен кодекс

В него се съдържат разпоредби, санкциониращи незаконната миграция, трафика на хора и незаконното преминаване на държавната граница, както и наемането на работа на незаконно пребиваващи граждани на трети страни. Не подлежат на наказване за незаконно влизане лицата влезли, за да се ползват от правото си на търсене на международна закрила и убежище.

Закон за Министерството на вътрешните работи

Законът регламентира обмена на информация или данни с компетентни органи на държави-членки на ЕС, с цел предотвратяване, разследване и разкриване на престъпления.

Закон за борба с трафика на хора

Фокусът на закона е върху превенцията и закрилата на жертвите, особено на жени и деца, както и върху специалната закрила на жертвите, които съдействат на полицията.

Закон за убежището и бежанците

Законът определя условията и реда за предоставяне на убежище, международна закрила и временна закрила на чужденци на територията на Република България и свързаните с това права и задължения.

Закон за насърчаване на заетостта

Законът регламентира достъпа на български граждани до заетост в чужбина и посредничеството за това, даването на решение по достъпа на чужденци на българския пазар на труда, включително и за висококвалифицирана заетост, издаването на разрешения за работа, извън случаите на Единно разрешение за пребиваване и работа и извън Синята карта на ЕС. Законът

регламентира и достъпа на граждани на ЕС, ЕИП, Швейцария и на определени категории работници от трети държави до регистрация в дирекциите „Бюро по труда“ и предоставяните услуги от страна на Агенцията по заетостта.

Закон за гражданската регистрация

Законът урежда условията и реда за гражданската регистрация на физическите лица в Република България. В регистрите на населението се вписват чужденците, които са получили разрешение за постоянно пребиваване в Република България, лицата без гражданство, установили се трайно на територията на страната, както и лицата, получили статут на бежанец и хуманитарен статут, или на които е предоставено убежище в Република България.

3. Миграционна обстановка и национална политика

3.1. Граничен контрол и визи

Противодействието на незаконната миграция е един от основните приоритети на българската политика в областта на управлението на миграционните процеси с фокус върху необходимостта от разграничение между нерегулярните мигранти и лицата, търсещи международна закрила и има за цел да гарантира националната и обществена сигурност, обществения ред и общественото здраве. В последните години, вследствие на глобалните финансови и икономически кризи и на конфликтите в Близкия изток, Република България и Европейският съюз, като цяло, са обект на засилен смесен миграционен натиск. С това е свързано и сериозното предизвикателство към страната ни като външна граница на ЕС - нейното ефективно управление и охрана.

През 2013 г. на вход на българо-турска граница са установени 6 пъти повече граждани на трети държави в сравнение с предходната година. През същата година опитите за незаконни преминавания на граждани на трети

държави на изход на държавната граница са увеличени над десет пъти спрямо предишната година.

През 2014 г. на вход на външни и вътрешни граници са задържани с 44% по-малко незаконно преминаващи граждани на трети държави спрямо същия период през 2013 г.

Необходимостта от навременна и бърза реакция за овладяване на кризисната ситуация по българските граници и поддържане на високо ниво на ефективна охрана доведе до по-активно прилагане на добрите европейски практики в граничния контрол и противодействието на престъпността и незаконната миграция. Засилена бе ефективността на граничното наблюдение в граничната зона, при същевременно зачитане правото за свободно придвижване на гражданите.

Създадена е необходимата организация за прилагане на мерки с висока степен на възпиращ и превантивен ефект за решително противодействие по отношение на опитите за незаконно преминаване на държавната граница с Република Турция и навлизане на мигранти на българска територия с фокус върху осигуряване на възможност за достъп до територия и подаване на молба от лица, които имат нужда от международна закрила. Прилагането на възможностите на въздушния компонент спомогна за подобряване на граничното наблюдение и се яви като допълнителна гаранция за ефективно противодействие на незаконната миграция.

През 2014 г. се изгради и инженерно съоръжение от възпрепятстващ тип с дължина от 30 км в очерталите се като най-активни направления за незаконно преминаване на държавната граница. Предстои изграждането на такова съоръжение по цялата дължина на сухоземната граница с Република Турция.

Приета е и се прилага Стратегия за интегрирано гранично управление на Република България за периода *2014-2020* година. Документът представлява обща рамка на прилагане достиженията на европейското и шенгенското право и на националното законодателство при съвместното управление на границите. Стратегията е предназначена за всички държавни институции, които имат компетенции по управлението и контрола на границите и намира практическо

приложение при участието на страната в общата европейска зона за сигурност, гарантираща свободното движение на хора и стоки и едновременно с това осигуряваща вътрешната сигурност на България. В стратегията са набелязани мерки, които гарантират надеждността на външните граници, в съответствие с всички стандарти на Шенген, чрез провеждане на непрекъснат ефективен граничен контрол.

В граничното наблюдение се използват Интегрирана система за наблюдение на черноморската граница, Интегрирана система за наблюдение по границата с Република Турция – първа фаза (от граничния контролно-пропускателен пункт (ГКПП) - Капитан Андреево до ГКПП - Лесово) и Автоматизирана система за наблюдение на българо-сръбската граница в зоната на гранично полицейско управление (ГПУ) - Калотина от РДГП - Драгоман. През 2014 г. са изградени и въведени в граничното наблюдение два етапа от втората фаза на Интегрираната система за наблюдение по границата с Република Турция (от ГКПП - Лесово до устието на р. Резовска) в зоните на ГПУ - Елхово и ГПУ - Болярово от РДГП - Елхово, като ситуационната картина за обстановката се предава и се визуализира в Националния координационен център.

По силата на решения на Съвета на ЕС, Република България приема за равностойни на своите визи, издаваните визи и разрешения за пребиваване на граждани на трети държави от „държавите-членки на ЕС, които прилагат изцяло достиженията на правото от Шенген”, но е лишена от възможността да извършва проверки във ВИС на ЕС дали те не са били отменени или анулирани.

3.2. Връщане

Политиката за връщане е важен елемент от управлението на миграционните процеси. Тя се основава на два принципни подхода: доброволно и принудително връщане, като приоритет се отдава на доброволното връщане.

Механизмите за изпълнение на връщането и обратното приемане се основават на следните актове и документи: Общите стандарти за връщане на държавите-членки на ЕС, както е разписано в Директива 2008/115/ЕС –

(директивата за връщането), въведена през 2009 година с изменение на Закона за чужденците в Република България; „Двадесет насоки за принудително връщане” на Съвета на Европа от 2005 година и на Споразуменията за обратно приемане на незаконно пребиваващи лица.

Ефективното прилагане на Споразуменията за обратно приемане на незаконно пребиваващи лица (реадмисия) е регулаторен фактор за борба с нелегалната миграция в рамките на ЕС и инструмент за осъществяване на ефективна политика за връщане в държавите на произход.

Изпълнението на спогодбите за обратно приемане (реадмисия) е важен фактор за предотвратяването и противодействието на незаконната миграция.

Анализът на изпълнението на сключените споразумения за реадмисия показва, че те допринасят за развитието на по-ефективното сътрудничество в областта на борбата с незаконната миграция, улесняват приемането и предаването на лица, които незаконно влизат и/или пребивават на територията на държавата на една от договарящите страни.

В контекста на общоевропейската политика на стимулиране на доброволното завръщане на граждани на трети държави в държавите им по произход или обичайно местоживееие е необходимо приемане на допълнителен комплекс от норми и мерки, които да способстват практическата реализация на процедурите по доброволно връщане.

След миграционната криза от лятото и есента на 2013 година, от изключителна необходимост е активизиране на политиката по връщането и то с акцент върху доброволното връщане като успешен европейски инструмент за противодействие на незаконната миграция, допринасящ за доброто управление на миграционните процеси като цяло. От 2013 година се наблюдава значително увеличение на изпълнението на процедурите по връщането, като компетентните институции успешно сътрудничат с европейските си партньори и със съответните международни организации.

Продължава участието на страната ни в организирани от други държави-членки на ЕС и координирани и съфинансирани по линия на Агенция „Фронтекс“ съвместни полети за връщане на незаконно пребиваващи граждани

на трети държави. Силно активизирано е сътрудничеството на страната ни с Международната организация по миграция, с която се осъществява успешни доброволни връщания.

3.3. Противодействие на трафика на хора

България продължава да отдава първостепенно значение на противодействието на криминалните организации за трафик на хора.

Присъединяването на България към Шенген ще създаде условия за рязко подобряване на информационния обмен с останалите държави-членки и асоциираните държави, с цел противодействие на актуалните терористични заплахи.

Защитата на човешките права на жертвите на трафик е ръководен принцип на всички усилия за предотвратяване на престъплението трафик на хора в Република България.

Сред основните фактори, движещи трафика на хора, са бедността и слабото икономическо развитие на някои райони, липсата на информираност сред лицата в риск, които се характеризират с ниско ниво на образование и липса на достатъчно социален опит.

Най-уязвими продължават да бъдат младите жени на възраст между 18 и 30 години, непълнолетните момичета и непридружените малолетни и непълнолетни чужденци, мъжете и жените в активна възраст за трудова експлоатация. Жертвите на трафик в голяма част произхождат от райони с висока безработица и бедност. Основните методи за въвличане в трафик продължават да бъдат предложения за работа, образование в чужбина за младите хора, обещания за брак.

Във връзка с промените в законодателството през последните години се очертава относителна устойчивост и леко увеличение на наказателните производства за трафик на хора в България. Има положителна тенденция на броя на осъдените лица спрямо броя на обвиняемите.

Основните предизвикателства пред борбата с трафика на хора са липсата на информираност на обществото и непознаване на риска от трафик,

идентифицирането на жертвите, закрилата на децата, особено на тези, които стават жертви на повторен трафик. Все още съществен проблем е спечелване на доверието на жертвите от страна на българските институции за свидетелстване срещу трафикантите, за да бъде възможно провеждането на адекватни разследвания и произнасянето на съответни на тежестта на извършеното деяние присъди.

3.4. Международна закрила

Българската държава осигурява на чужденците, потърсили закрила на нейна територия, справедлива процедура за предоставяне на международна закрила, право на социално и здравно осигуряване, свободен достъп до образование, условия за преквалификация и трудова реализация с цел подобро им интегриране в обществото.

Продължаващите конфликти в Близкия и Среден Изток, а така също и политическата нестабилност в региона на Северна и Централна Африка генерират миграционни потоци, които неизбежно засягат и България.

От началото на засиления миграционен натиск в края на 2013 г. до настоящия момент в ДАБ са постигнати значителни резултати за увеличаване на капацитета за настаняване и подобряване на битовите условия на лицата, потърсили закрила, в съответствие с международните стандарти и изискванията на ЕС.

С изпълнение на Годишна програма 2013 по Европейския бежански фонд, ревизирана със спешни мерки и допълнителни финансови средства от бюджета, капацитетът за настаняване е увеличен от 1230 на над 5000 места и са осигурени необходимите материални средства и техника за производството по предоставяне на статут и битовото обслужване на лицата, потърсили закрила.

В момента към ДАБ функционират четири центъра - в София и в югоизточната част на България, тъй като основният поток от търсещи закрила в смесените миграционни потоци идва през територията на Турция.

В тези центрове се организира регистрацията и провеждането на производство по молби за международна закрила. В тях се настаняват лицата,

търсеци закрила, осигурява им се храна и се извършва медицинско изследване, имат право на обучение по български език, социално и медицинско подпомагане. Това са центрове с отворен режим на пребиваване, което позволява на настанените в тях чужденци свободно да ги напускат и да се връщат, спазвайки правилата за настаняване и вътрешния ред.

През последните две години се наблюдава трайно увеличение на лицата, търсеци закрила. По-голямата част от задържаните за незаконно преминаване на българо-турската граница лица през 2013 и 2014 година, подават молби за предоставяне на международна закрила.

Очаква се през 2015 г. да се запази тенденцията за трайно увеличаване на лицата, търсеци закрила.

Предвид това, както и предвид задълбочаващите се проблеми в държавите на произход, от които се генерират основните миграционни потоци, се налага изводът, че с голяма степен на вероятност България ще бъде принудена да осъществява дейностите си по предоставяне на международна закрила в условията на продължаващ засилен миграционен натиск.

Прилагането на разпоредбите на Регламент (ЕС) № 604/2013 на Европейския парламент и на Съвета са част от процедурата за международна закрила. При осъществяването на трансфери от Република България към други държави-членки и обратно участват ДАБ и МВР, взаимодействието между които е уредено с подзаконов нормативен акт.

Липсата на интегрирана информационна система, в която да се събира цялата информация за чужденците в България води до дублиране на дейности от структури на МВР и ДАБ, като снемане на данни за самоличността на лицето. Двойните регистрации и установяването на самоличност от различни служби често предизвиква разминаване в личните данни на едно и също лице в отделните информационни масиви. Всичко това затруднява осъществяването на административен контрол на чужденците и налага воденето на продължителна междуинституционална кореспонденция. С изграждането на единен регистър за вписване на всички чужденци, както легално пребиваващите на територията на страната, така и тези, които незаконно са влезли, ще облекчи значително

работата на държавните органи работещи с тази категория лица и ще разшири възможностите за осъществяване на административен контрол над чужденците в условията на засилен миграционен натиск.

Приоритет в работата в областта на международната закрила е и усъвършенстване на законодателството в посока хармонизирането му с европейското законодателство.

Усъвършенства се и организацията по усвояването на средствата по европейския Фонд за убежище, миграция и интеграция 2014-2020 г.

3.5. Законна миграция. Свободно движение и икономическа миграция

Свободното движение на хора в рамките на ЕС е основополагащ принцип, който, заедно със свободата на движение на стоки, услуги и капитали, формира базата не само за единния европейски пазар и повишена конкурентоспособност на икономиките в ЕС, но и средата за развитие на предприемачеството, на малкия и средния бизнес и всичко това в условията на равни права и възможности за всички европейски граждани.

В подкрепа на практическото осъществяване на свободно движение на български граждани и упражняването на техните права като граждани на ЕС, е създадена мрежа от Служби по трудови и социални въпроси (СТСВ) на МТСП към посолствата в други държави-членки на ЕС.

Към момента такива СТСВ са разкрити към посолствата на Република България в Мадрид, Атина, Берлин, Лондон, Дъблин, Никозия, Виена и Берн. Предстои разширяването на мрежата от СТСВ и към други държави членки на ЕС с компактни групи от български граждани – подходящи за целта са Париж, Рим, Амстердам, Стокхолм, Хелзинки и др. Обмисля се възможността за разкриване на подобни служби и в трети държави като САЩ. Със създаването на мрежата от СТСВ, се отчита чувствително повишаване на информираността на българските граждани в други държави- членки по отношение техните права като граждани на ЕС.

Службите по трудови и социални въпроси на България ще продължават да допринасят в голяма степен за защитата правата на българските граждани,

живеещи и работещи в чужбина, за повишаване на информираността на българските граждани в други държави-членки на ЕС по въпроси в областта на свободното движение, чрез консултирането им на място, в държавата на пребиваване, в рамките на информационни дни, по време на изнесени приемни и в ежедневната им работа, чрез местни медии и други методи, включително с цел насърчаването на двупосочна мобилност на българските граждани. Периодичното провеждане на Информационни трудови борси и Информационни дни за български граждани в държави с компактно българско население се доказва като добра практика за контакт с българите в ЕС, която следва да продължи да се развива, затвърждава (чрез нови събития в същите държави) и разширява (чрез обхващане на нови страни от ЕС и възможни трети страни).

През последните години намалява недеклаираната заетост на български граждани в чужбина в резултат от осъществяване на информационни кампании в България за информиране на обществеността за правните разпоредби в тази област, както и в резултат от подписани двустранни механизми. Активно се работи по въпросите за избягване на злоупотреби със социални права в ЕС чрез подобряване на координацията между отделните съответните отговорни институции на държавите членки в областта на социалната сигурност.

На Интернет-страницата на МТСП се поддържа актуална рубрика „Служби по трудови и социални въпроси” с информация за условията за живот и труд в отделните държави-членки по акредитация. Един от основните източници на информация за възможностите за законна трудова миграция на граждани на трети държави в България е официалният сайт на Агенцията по заетостта.

Продължава успешното участие на България в Партньорствата за мобилност на ЕС с отделни трети държави – инициатива, въведена като инструмент в рамките на Глобалния подход към миграцията и мобилността. Експерти от МТСП и МВР взимат участие по настоящите Партньорства за мобилност, по които страна е и Република България – с Молдова, Грузия, Армения, Азербайджан и Йордания. С Тунис и Мароко се преговаря по двустранни споразумения в областта на социалната сигурност, макар отделно от Партньорствата за мобилност с тези държави. Предстои включването в

Партньорства за мобилност с Беларус, а по отношение на Украйна България продължава да подкрепя страната в областта на подобряване условията на мобилност на нейните граждани в ЕС.

България е сред активните участници и в Евро-Средиземноморското сътрудничество в рамките на поредицата от проекти в областта на законната миграция – „Евромед – законна миграция”.

Република България участва активно в глобалните процеси в областта на миграцията и развитието. През 2006 година страната ни взе участие в проведения Първи глобален диалог на високо равнище в ООН - Ню Йорк, в резултат, на което се създаде Глобалният форум за миграция и развитие. България активно участва в първите няколко Глобални форума за миграция и развитие, а по останалите активно следи развитието и актуалните тенденции. На Втория диалог на високо равнище в ООН през 2013 г. България вече беше представена от ЕС, тъй като държавите членки нямаха отделно представителство.

Темата за връзката между миграцията и развитието остава една от водещите теми по отношение на политиката към трети държави и едно от основните направления за финансиране на дейности от ЕС. По тази линия се финансират част от проектите, изпълнявани по линия на отделните Партньорства за мобилност, по които и Република България е страна.

През последните години се наблюдава устойчива тенденция към относително увеличение на броя на гражданите на трети държави, желаещи да получат статут на пребиваване в Република България. През 2014 г. броят на граждани на трети държави, получили статут на постоянно пребиваващи в Република България, се е увеличил с 22% спрямо предходната година. Увеличение с 15 % спрямо 2013 г. се наблюдава и в броя на издадените разрешения за продължително пребиваване на граждани на трети държави. Анализът на данните показва намаляване на броя на гражданите на трети държави, желаещи да получат разрешение за дългосрочно пребиваване в Република България.

Инвеститори, висококвалифицирани работници и научни изследователи

Към момента не се наблюдава интерес към получаване на статут на пребиваване в Република България от чужденци, на основание извършени инвестиции в страната по смисъла на Закона за насърчаване на инвестициите, както и от чужденци – висококвалифицирани работници и научни изследователи.

Чужденци, с издадено разрешение за работа в Република България

През 2014 г. се отчита запазване на очертаната през последните години тенденция за постепенно намаляване на броя на издадените разрешения за пребиваване на чужденци, желаещи да извършват работа по трудово правоотношение в страната.

Чужди граждани обучавани в лицензирани учебни заведения на територията на страната

Придобитите специалности, владеенето на български език и сравнително високата степен на интеграция в българското общество по време на обучението в България превръща тази категория специалисти в потенциална група от лица, желаещи трайно установяване в страната.

През 2014 г. са издадени 4333 разрешения за продължително пребиваване на чужденци, приети за обучение в лицензирани учебни заведения в Република България, което е намаление спрямо предходните години, когато данните за издадените разрешения на това основание показват устойчивост на показателите.

Най-често разрешение за пребиваване на основание “образование” е разрешавано в големите региони, които са и академични центрове – областите София-град, Благоевград, Пловдив и Варна. Близо 61 % от общия брой на гражданите на трети държави, получили разрешение за пребиваване на основание „образование” през 2014 г. са граждани на Република Турция. Следвани са от гражданите на Руската федерация, Украйна и Македония.

Членове на семейство на български граждани

През 2014 г. са издадени 3480 разрешения за пребиваване на членовете на семейство на български гражданин, а през 2013 г. – 3044.

Гражданство и натурализация

Политиката по предоставяне на българско гражданство е ключов елемент в управлението на миграционните процеси от страна на държавата. То е съчетано с мониторинг и контрол на процеса и недопускане на действия, насочени срещу националната сигурност на страната. Целесъобразно е разширяване на приема на студенти, които са лица от български произход, но граждани на трети държави, както и на бежанци, които могат да допринесат за развитието на българското общество.

Най-голям е броят на молбите за придобиване на българско гражданство на основание български произход – над 90 % от образуваните преписки.

През 2014 година 5527 чужденци са получили българско гражданство. Най-голяма част от тях са от Македония, следват тези от Молдова. Анализът сочи, че за периода 2010-2014 година между 10 и 23 % са получили българско гражданство лица, които остават в Република България. Анализът на броя на подадените молби за придобиване на българско гражданство показва, че се запазва големият относителен дял на кандидатите от български произход от броя на всички молби за натурализация. Прави впечатление, че след изменението и допълнението на Закона за българското гражданство през 2010 г. лавинообразно се увеличава броят на образуваните преписки по подадените молби на кандидатите от български произход. Интересът е обясним, тъй като за тази категория лица се изисква само да са пълнолетни и да не са осъждани за умишлено престъпление от общ характер от български съд и срещу тях да няма образувани наказателни производства за такова престъпление, освен ако са реабилитирани. За лицата от български произход, за разлика от другите кандидати, няма изискване да са получили разрешение за постоянно или дългосрочно пребиваване в Република България преди не по-малко от пет години към датата на подаване на молбата за натурализация, няма изискване да имат доход или занятие, което да им дава възможност да се издържат в

Република България, няма изискване да удостоверят владееене на български език, няма изискване да се освободят от досегашното си гражданство.

3.6. Интеграция на граждани на трети държави

Политиката по интеграция на имигрантите, които законно пребивават в страната, се провежда съобразно Общите основни принципи за интеграция на имигранти в ЕС. Балансът между правата и задълженията на мигрантите в Република България е гарантиран. Интеграционната политика е неразделна част от държавната политика на страната ни в областта на законната миграция. По отношение на интеграцията на една от категориите чужденци, а именно получилите международна закрила се разработва отделна и целенасочена политика по тяхната интеграция чрез разработването на отделни ежегодни Национални планове за действие по интеграция (НПДИ), съобразно политиките за интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България, залегнали в настоящата стратегия.

Република България има съвременно, добре разработено и действащо законодателство в областта на равните възможности, социалното включване и недискриминацията, което е в пълно съответствие с европейските стандарти. Законът за защита от дискриминация напълно въвежда разпоредбите на европейските директиви за равенство, като регулира защитата на всички физически лица на територията на Република България, срещу всички форми на дискриминация и едновременно с това съдейства за нейното предотвратяване и утвърждава мерки за равенство във възможностите.

Непосредствено след приемането на България в ЕС през 2007, статистиката показва, че петте трети държави с най-голям брой постоянно пребиваващи граждани в страната са, както следва: Русия, Украйна, Македония, Турция и Молдова.

По статистика на Националната агенция за приходите в началото на 2014 година 21 019 граждани на трети държави са работили на трудов договор в България и 4 695 чужденци като самостоятелно заети лица.

Изпълнението на политиката по интеграция на имигранти ще се подпомага за новия програмен период 2014-2020 г. от Фонд „Убежище, миграция и интеграция”, като приключва досегашното подпомагане от Европейския фонд за интеграция на граждани от трети държави 2007-2013 г. (ЕИФ). В изпълнение на проекти по Европейския фонд за интеграция на граждани на трети държави ЕИФ в София и три от най-големите градове на страната бяха открити центрове за информация и интеграция, които подпомагат новопристигналите чужденци с информация, необходима за пребиваването им в България, както и няколко мобилни групи с подобни функции. Също така бяха извършени редица анализи, осъществени редица информационни кампании, както и проведени съответни обучения на български език и за социална ориентация.

Столичната община стартира проекти като този за „Отворени градове”, който бе за изготвяне на местен план за действие в областта на миграцията.

3.7 Интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България

Интеграцията на чужденци, получили международна закрила в Република България се ръководи от следните основни принципи:

- Законосъобразност;
- Насърчаване защита и гарантиране на основните права и свободи;
- Партньорство на местно, регионално и национално ниво с участието на всички заинтересовани страни, включително сътрудничество с неправителствени организации и частния сектор;
- Недопускане на дискриминация;
- Синергия между секторните политики;
- Насърчаване на социалното включване и недопускане на самоизолация;

- Обществена солидарност и толерантност към чужденците при запазване на тяхната идентичност (етническа, културна, религиозна и др.);
- Спазване на принципа на доброволност и двустранна ангажираност в интеграционния процес;
- Гъвкавост в процеса на планиране и предоставяне на услуги по адаптация и интеграция;
- Ефикасност, прозрачност и икономичност при усвояването на финансовите средства;
- Надграждане и усъвършенстване на съществуващи практики, опит и услуги.

Основната цел на Националната стратегия е успешното интегриране в българското общество на лицата, получили международна закрила и ефективното използване на техния потенциал за социално-икономическото развитие на страната. В нея са предвидени комплекс от мерки за изграждане на капацитет за осъществяване на успешна интеграция. Конкретните мерки са насочени към подобряване на достъпа на получилите закрила лица до услуги и ресурси за развитие – работа и доходи, образование, здравеопазване, жилищна среда и инфраструктура, както и целенасочена работа за развиване на социални и житейски умения, промяна на нагласи, ценности и начин на мислене, адаптиране към нова културна среда. Приоритетите и мерките са насочени и към намаляване на натиска към системите за социална сигурност, свързан с миграционните потоци, чрез активно включване на лицата, получили международна закрила, в пазара на труда, активна заетост и предприемачество.

Интеграционната политика е насочена към лицата с предоставена международна закрила или убежище в Република България с акцент върху новопризнатите, включително уязвими лица със специфични нужди (бременни жени, самотни майки, лица с увреждания, изтезавани лица или такива, с тежки форми на физическо, психическо, или сексуално и свързано с пола насилие),

непридружени малолетни и непълнолетни лица, търсещи или получили международна закрила.

Държавната агенция за бежанците в сътрудничество с Българския Червен кръст и други неправителствени организации оказва съдействие на търсещите и получили закрила за адаптирането им към българските условия, организира курсове по български език, осигурява социална, медицинска и психологическа помощ на чужденците, подали молба за статут или получили закрила, съдейства за интеграцията на чужденците, получили закрила.

В ДАБ се изготвят интеграционни профили на лицата, получили международна закрила. Профилите съдържат освен персонална информация – име, пол, възраст, семейно положение, зависими от титуляря лица, страна на произход, данни за образованието, професионалната квалификация, предпочитана област за реализация, очаквания. Изготвените профили се предоставят на Агенцията по заетостта (АЗ) и заинтересовани работодатели с цел насочване към квалификация и преквалификация на получилите закрила и ориентирането им към трудовия пазар в местата за постоянно настаняване.

По време на производството за предоставяне на закрила се осигурява начално обучение по български език, когато лицето е настанено в регистрационно-приемателен център на ДАБ. Ако лицето е на външен адрес – също трябва да се търсят възможности за предоставяне на обучение по български език.

След връчване на решението за предоставяне на статут на закрила, лицата получават възможност за участие в НПДИ. Основният инструмент за интеграция е споразумението за интеграция. Те попълват и подават заявление за участие. То се разглежда от компетентен орган и се набелязва Индивидуален интеграционен план, който включва пакет от мерки за интеграция. Подписва се Споразумение, определящо правата и задълженията на страните. Получилите международна закрила могат да се включват в курс по български език в местата на постоянно пребиваване, продължаващ 6 месеца – 600 учебни часа за достигане равнище А-2

или B-1 по Европейската езикова рамка в зависимост от образователното ниво. По време на езиковото обучение се организират и часове по социална ориентация, насочени към запознаване със социалната система в страната, политическото устройство, културните традиции и обичаи и др. Децата се записват в училище. Предоставянето на пълен достъп до образователната система на всички малолетни и непълнолетни деца, на които е предоставена международна закрила се осъществява при същите условия, както за българските граждани.

По време на участието в НПДИ, лицата имат право на здравно осигуряване и достъп до социални услуги, предоставяни от дирекция „Бюро по труда“ и дирекция „Социално подпомагане“. След приключване на участието в НПДИ получените закрила могат да се установяват, където пожелаят в страната, като самите те вече носят отговорността за наемането на жилища и издръжката – своята и на семействата си. Те имат право да се регистрират като търсещи работа и да получават социално подпомагане по реда, предвиден за българските граждани.

Изпълняват се мерки и по отношение на нарасналия брой на непридружени малолетни и непълнолетни лица, получили международна закрила. Предлагат се професионална помощ, индивидуална работа и специализирани интеркултурни обучения на работещите с тях. С цел създаване на благоприятна среда, спазване правата на детето и ограничаване на контакта с рискови групи, непридружените деца се настаняват отделно, получавайки специализирана грижа. За да се гарантира успешното включване на децата в приемащото общество е необходимо да бъдат осигурени достатъчен брой специалисти за работа с тях и са ангажирани отговорните институции за продължителна работа.

Мерките, които се предприемат в набелязаните приоритетни области, следва да осигуряват пълноправна възможност за достоен живот и реализация на лицата, получили закрила, като пълноправни европейски граждани, с всички произтичащи от това ползи.

Интеграцията на лица с международна закрила изисква ефективно сътрудничество с неправителствения сектор, граждански организации и доброволци. Често именно те имат по-голяма гъвкавост да отговорят на конкретни нужди, ползват се с доверие от бежанските общности и могат да бъдат добър мост между тях и институциите.

3.8 Прогнози и изводи

Прогнози

Конфликтите в непосредствена близост до границите на България очертават трайна тенденция на засилен миграционен натиск. България трябва да предприеме адекватни превантивни мерки за гарантиране на националната сигурност и на сигурността на Европейския съюз чрез активно противодействие на незаконната миграция и увеличаване на способностите за интеграция на имигрантите, в това число и на лицата, на които е предоставена международна закрила или убежище в България.

Постепенно Република България се трансформира от държава на произход и транзит в държава, привличаща миграция. Това означава, че националната политика на държавата трябва да бъде готова да управлява успешно имиграционните процеси, в това число и интеграцията на имигранти, за да запази своята устойчивост и ефективност при такова средносрочно и дългосрочно развитие;

Демографската картина в цяла Европа сочи тенденции към застаряване на населението. В икономически план това означава намаляване на работната сила, което следва да бъде компенсирано с привличане на такава от трети държави.

Изводи

1. Състояние на нормативната рамка

Съществуващата тенденция в момента е за въвеждане на европейското законодателство в областта на миграцията фрагментирано и „сектор по сектор”. Предвид разнородността на регулираните отношения, свързани с правото на

свободно движение и въпросите на незаконната миграция, е необходимо да се извърши преглед на нормативната уредба в областта на миграцията, с оглед подобряване на законодателството в тази сфера.

2. Институционална система

Отговорните институции са разпръснати в структурите на няколко различни министерства и агенции, което затруднява взаимодействието и координацията между тях. Не е изградено звено, което да анализира, изработва, съгласува и координира провеждането на държавните политики в областта на миграцията в нейната цялост.

3. Административен капацитет на работещите специалисти

Отчита се недостатъчна подготовка на служителите и липсата на специализирано обучение по миграционните въпроси.

Необходимо е да се развие капацитета на администрацията, така че тя да допринася качествено и ефективно за формиране и изпълнение на приоритетите на националната и на общата европейска миграционна политика. В тази посока следва да се инвестира в обучението и подобряване на заплащането на администрацията с цел осигуряване на активно, компетентно и съответно на националните интереси участие на Република България в процеса на формиране на миграционната политика на ниво ЕС.

4. Информационно осигуряване

Съществуват проблеми, свързани със събирането и анализирането на статистическа информация от различните компетентни институции. Откроява се липса на възможност количествени и качествени изследвания, нужни за сравнимост, качествен анализ и прогнози, включително публичност на данните за миграционната обстановка в страната. С оглед информационното обезпечаване е необходимо да се предприемат допълнителни мерки в посока на захранване на политиката по миграция със сравними статистически данни, анализи, изследвания, проучвания на общественото мнение и други.

Към момента няма изградена интегрирана информационна система, в която да се събира цялата информация за чужденците в България - за задържаните при опит незаконно да влязат в страната, за търсещите закрила, както и за тези с разрешение за пребиваване. С изграждането на единен регистър за вписване на всички чужденци, както легално пребиваващите на територията на страната, така и тези, които незаконно са влезли, ще облекчи значително работата на държавните органи работещи с тази категория лица и ще разшири възможностите за осъществяване на качествен административен контрол над чужденците в условията на засилен миграционен натиск.

Отчита се важноста от информиране на обществеността чрез осигуряване на публичност на докладите за миграционната обстановка, провеждане на задължителни обществени обсъждания на предложения за законодателни промени, организиране на форуми по въпросите на миграционната политика, предвиждане на форми за граждански контрол върху изпълнение на заложените мерки в плановете за действие.

Необходимо е да се създадат и развият национални форуми за интеграция и да се засили информационният обмен и сътрудничеството между институциите, неправителствените и международните организации на национално ниво.

5. Незаконна миграция, връщане и борба с трафика на хора

Следва да се активизира политиката, насочена към отдаване на приоритет на доброволното връщане като важен инструмент за намаляване на незаконната миграция.

Необходимо е да се подобрят процедурите по изпълнението на принудителното връщане, принудителните административни мерки (“принудително отвеждане до границата на България” и “експулсиране”) и да се разработят програми за доброволно връщане. Следва да се укрепи административния капацитет на служителите, които са свързани пряко с процедурите по връщане.

Следва да се обмисли необходимостта от повишаване на събираемостта на информация за държавите на произход и засилване на проактивната роля на дипломатическите и консулски служби за осигуряване на информацията относно ситуацията в съответните държави.

Също така е необходимо да се ускори развитието на националната политика за борба с трафика на хора, да се разработят планове за действие за превенция на това явление и да се надградят съществуващите механизми.

6. Международна закрила

Република България все още не е въвела в националното си законодателство разпоредбите на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета, срокът за което изтече на 21 декември 2013 г. Срокът за транспониране на Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и Съвета и Директива 2013/33/ЕС на Европейския парламент и на Съвета е до 21 юли 2015 г. В Народното събрание е внесен законопроект за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците, с който се предвижда да бъдат транспонирани Директива 2011/95/ЕС и Директива 2013/33/ЕС.

В областта на сътрудничеството и координацията между компетентните държавни органи е важно да бъдат ясно регламентирани правилата и компетенциите на органите, които установяват самоличността на незаконно пребиваващите лица на територията на Република България, включително и на тези, които са влезли в страната с намерение да поискат закрила, които да извършват първоначален медицински преглед, както и механизмите за движение на лица и документи от една служба към друга.

Необходимо е подобряване качеството на производството за предоставяне на международна закрила. За преодоляване на този проблем се предприемат мерки за повишаване на административния капацитет на ДАБ, за осигуряване на необходимите преводачи във всички териториални поделения, за подобряване на организацията и контрола при настаняване на лица, търсещи закрила и разглеждане на молбите им, както и за техническото обезпечаване на тези процеси.

В областта на сътрудничеството и координацията с другите компетентни държавни органи е необходимо въвеждането на изрични правила за осигуряване на достъпа до територия и процедура на лицата, търсещи международна закрила и отграничаването им от незаконно пребиваващите мигранти-граждани на трети страни. Това се налага, за да се гарантира юридически и на практика спазването на забраната за връщане (non-refoulement) и забраната за наказателно преследване съгласно Женевската конвенция за статута на бежанците и националното законодателство .

7. Законна миграция, свободно движение и интеграция

От началото на икономическата криза в края на 2008 г. и последвалите години на рецесия и застой в икономическото развитие България се наложи временно да прилага по-строги правила за достъп до българския пазар на труда, чрез намаляване на броя на издаваните разрешения за работа с цел овладяване на нарасналата безработица в страната.

Въпреки това, очакванията за излизане от рецесията и възвръщане към постепенен икономически растеж неминуемо ще доведат до разкриване на нови работни места и съответно до проявяване на нови сфери на недостиг на кадри със съответната квалификация и/или задълбочаването на вече съществуващи потребности от нова работна ръка в други области. В такъв случай, като един от инструментите за интензифициране на обмена и привличането на работна ръка със съответен професионален и квалификационен профил, се предвижда провеждане на консултации от взаимен интерес с конкретно избрани трети държави за пристъпване към договаряне на двустранни спогодби в областта на трудовата миграция. По досегашни експертни оценки като такива възможни трети държави са идентифицирани страните от Източното партньорство – Украйна, Молдова, Армения, Грузия, както и Азербайджан и Беларус. Проекти на спогодби за регулиране на трудовата миграция бяха изпратени на Молдова, Украйна и Армения още през 2008 г., непосредствено преди кризата, по които има изразен двустранен интерес и очакват настъпването на по-благоприятни икономически условия на пазара на труда. В по-дългосрочен план България би

могла да се ориентира и към страни-партньори от Южното съседство на ЕС в рамките на Евро-Средиземноморското сътрудничество.

Като важна предпоставка за активизиране на законната миграция и нейното популяризиране и като превенция на незаконната, са въведените в българското законодателство инструменти на ЕС – Единно разрешение за пребиваване и работа и Синя карта на ЕС. Анализът на натрупаната практика показва обаче, че тези инструменти не са достатъчни, предвид невъзможността на този етап България да се конкурира икономически и социално с останалите държави членки на ЕС в надпреварата за привличане на най-добрите специалисти, както и с глобални конкуренти като САЩ, Канада, Австралия, Нова Зеландия, Южна Африка, Бразилия и др. Наложително е планирането съвместно с българския бизнес на специализирани мерки в националната политика за привличането на висококвалифицирани мигранти. В тази връзка следва да се подчертае важната роля на социалните партньори в лицето на организациите на работодателите и на работниците и служителите, признати за национално представителни – както за задържането на българските квалифицирани кадри чрез създаването на конкурентни условия на заплащане и труд, така и в привличането на работници-мигранти. Необходимо е да се активизират органите на социалния диалог по ключови въпроси, свързани с осъществяването на режима за достъп до българския пазар на труда на граждани на трети държави, при вземане на решения по осъвременяването на нормативната уредба в тази област, както и във връзка със спогодбите за заетост или регулиране на трудовата миграция.

В областта на свободното движение България следва да поддържа среда, гарантираща това основно право на европейските граждани на своята територия. Също така следва да задълбочава добрите практики по отношение на обслужването на своите граждани в чужбина в рамките на гарантирането на техните права като граждани на ЕС – предвид информирането и консултирането им чрез СТСВ на МТСП, както и в търсенето на възможности за разширяването на тази мрежа и в трети страни със значително присъствие на български граждани и на лица от български произход.

Необходимо е държавната политика да бъде насочена към допълнителна социална интеграция на лицата от български произход, получили българско гражданство или постоянно пребиваващи на територията на Република България. За постигането на тази цел трябва да се развива единна нормативна база, регулираща процесите на тяхното приобщаване към българското общество. Интеграцията на имигранти е предпоставка за стабилен икономически растеж, но само в условията на социалното единство и ползотворен мултикултурен диалог в обществото. Това се постига само при активно участие в процесите на интеграция и от двете страни в процеса – законните имигранти и приемното общество. Необходимо е да се създадат и развият национални форуми за интеграция, да се засили информационният обмен и сътрудничеството между институциите, академичните среди, социалните партньори, неправителствените и международните организации на национално ниво и ефективното използване на платформата на Европейския миграционен форум (наследник на Европейския интеграционен форум) и на новия Фонд „Убежище, миграция и интеграция” и европейския уебсайт по интеграция.

Следва активно да се привлекат медиите с цел повишаване на информираността и познанието относно целите и приоритетите на националната миграционна и интеграционна политика. Само така българското общество ще може да бъде максимално добре информирано и подготвено за посрещане на предизвикателствата на съвременния миграционен феномен с неговите различни лица.

Като подходящ инструмент за законодателно уреждане на въпросите за трудовата миграция и интеграцията следва да се предвиди консолидирането на съответните разпоредби в отделен Закон за трудовата миграция и трудовата мобилност – на основата на Закона за насърчаване на заетостта и допълнителните норми, предстоящи да бъдат въведени от последните директиви на ЕС. Законодателството на ЕС в тази област непрекъснато се усъвършенства и това следва да намери своето отражение в единен национален законодателен акт по отношение на заетостта на чужденци от трети държави и тяхната интеграция.

IV. НАЦИОНАЛНИ ПОЛИТИКИ В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИЯТА, УБЕЖИЩЕТО И ИНТЕГРАЦИЯТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 2015 – 2020 г.

Националната политика в областта на миграцията, убежището и интеграцията е комплекс от взаимно свързани приоритети и секторни политики, съобразени с националните интереси и политиката на ЕС. Заложените в Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията (2015-2020) цели и политики са в тясна връзка с основните принципи на Европейския пакт за миграция и убежище.

1. Приоритети

- Гарантиране сигурността на външните граници на ЕС;
- Ефективно противодействие на незаконната миграция;
- Ефективно противодействие на трафика на хора;
- Провеждане на справедлива, ефективна и прозрачна процедура при разглеждане на молбите за закрила, при постигане на баланс между спазване на правата на лицата, търсещи закрила, и защита на националния интерес и сигурност;
- Прилагане на конкретни мерки и услуги за интеграция на лица, получили международна закрила, в областта на: достъпа до образование и обучение по български език, заетостта, признаването на квалификации, здравните грижи, социалното подпомагане, жилищното настаняване, интеграцията в социалния, културен и граждански живот на обществото, при гарантиране на синергия между тях.
- Осигуряване социалното включване и интеграцията на граждани на трети държави;
- Утвърждаване на доброволното връщане, като приоритетна форма на политиката на връщане на нередовни граждани на трети държави;
- Утвърждаване на принципите на доброто управление при регулиране на законната миграция за подпомагане на икономическото развитие на страната;

- Привличане на висококвалифицирани български граждани-емигранти и чужденци от български произход с цел трайно установяване и заселване в страната;
- Оказване съдействие на българските граждани при упражняването на правата им като граждани на ЕС за свободно движение в ЕС и ЕИП, както и на други граждани на ЕС/ЕИП за свободно движение в България;
- Гарантиране на основните права на мигрантите – политически, социални, икономически, културни и други;
- Борба с корупцията.

2. Политики в областта на граничния контрол и визите, връщането и борбата с незаконната имиграция и трафика на хора

2.1. Граничен контрол

Граничният контрол е неделима част и основен елемент от ефективната миграционна политика по отношение на противодействието на незаконната миграция, при спазването на международните ангажименти по отношение правата на лицата, които се нуждаят от международна закрила.

Република България следва да продължи ефективно да изпълнява ангажиментите по пълното прилагане на европейските стандарти по отношение на осъществяваният граничен контрол и наблюдение.

Мерките и политиките, заложи в Стратегията за интегрирано гранично управление 2014-2020, трябва да бъдат изцяло прилагани от ангажираните ведомства.

Анализите на средата за сигурност очертават тенденцията границите ни да бъдат подложени на засилен миграционен натиск и в следващите години. За ефективно противодействие на незаконното пресичане на границите на Република България е необходимо да се полагат постоянни усилия за:

- Повишаване ефективността на граничния контрол по всички граници, и по-специално на българо-турската граница;

- Надграждане на възможностите на ГДГП за осъществяване на ефективен граничен контрол по външните граници на ЕС;
- Активно взаимодействие с граничните структури на държавите - членки на ЕС, съседни държави и Агенция „Фронтекс“ за ефективно противодействие на нелегалната миграция;
- Повишаване на ефективността при разследването на престъпления, свързани с незаконното превеждане на лица през границата на страната.

2.2. Визова политика

Визовата политика като част от имиграционната политика на ЕС има за цел да допринесе за създаването на единно пространство на свобода, сигурност и правосъдие. Отмяната на контрола по общите вътрешни граници изисква засилване на контрола на външните граници на Съюза. Република България ще участва активно във формирането и прилагането на визовата и миграционната политика на ЕС.

2.3. Незаконна миграция и връщане

Политиката за връщане е важен инструмент за намаляване на незаконната миграция чрез изпращане на ясно послание до потенциалните мигранти, че съобразяването с разпоредбите на миграционното законодателство е единственият начин да се ползват предимствата на имиграцията. Оптимални резултати могат да бъдат постигнати само, когато политиката по връщане се съчетае с ефективна система за управление на границите и политиката на убежище, както и с подходящи механизми за законен прием и интеграция. В същото време въпросите за връщането и реинтеграцията надхвърлят границите на миграционната политика, те съставляват ключов елемент от външната политика и от развитието на сътрудничеството с държави на произход и транзитни държави на международните миграционни потоци.

Република България провежда прозрачна, балансирана и хуманна политика на връщане при отчитане индивидуалните нужди на лицата и реинтеграционната ситуация в страната на произход.

Политиката на връщане на Република България има ясни предпочитания към доброволното връщане като първа и желана възможност. България е убедена, че доброволното връщане и получаването на съгласие от страна на лицата, подлежащи на връщане, са благоприятни за: изпълнението на политиките за връщане при зачитане на достойнството на лицата, подлежащи на връщане; гарантиране на сътрудничеството на лицата, подлежащи на връщане, и повишаване на устойчивостта на мерките за връщане; повишаване на ефективността на процесите на връщане, както по отношение на време, така и по отношение на разходи. Възможността да се прилага принудително връщане трябва да служи като крайна мярка, потвърждавайки, че комбинираният подход на политиките за доброволно връщане и мерките за изпълнение ще намалят до желаня минимум необходимостта от операциите за принудително връщане. Когато се налага принудително връщане, то трябва да се съпровожда от наблюдение от независими обучени наблюдатели.

За постигане на планираните мерки България насочва усилията си към:

- Продължаване и засилване на своя ангажимент относно преговорите и сключването на споразумения за обратно приемане с важни държави на произход и транзит на нелегалните миграционни потоци към България – както на двустранно, така и на ниво ЕС;
- Подобряване на междуведомственото сътрудничество и координация между всички ведомства, отговорни за управлението на връщането;
- Насърчаване на професионализма и обучението на целия персонал (участващ в доброволното и принудително връщане);
- Укрепване на институционалния капацитет в областта на получаването на документите;
- Укрепване на институционалния капацитет в областта на задържането;
- Засилване на сътрудничеството с трети държави;

- Укрепване на сътрудничеството с държавите-членки на ЕС и Агенция „Фронтекс“.
- Хармонизиране на българската политика за връщането съобразно стандартите на ЕС за осигуряване на ефикасни политики за връщане и обратно приемане;
- Насърчаване на развитието на политиката на Република България за доброволно връщане. Насърчаване на развитието и прилагането на целеви програми за подпомогнато доброволно връщане и реинтеграция;
- Насърчаване на разработването и изпълнението на специални програми за подпомогнато доброволно връщане за уязвими групи в съответствие с посрещането на техните нужди и най-добър интерес (в случаите на деца);
- Укрепване на развитието на сътрудничеството с държавите на произход с фокус върху подпомогнатото доброволно връщане и реинтеграцията;
- Засилване на сътрудничеството с международни и неправителствени организации в областта на подпомогнатото доброволно връщане;
- Укрепване на капацитета на правоприлагащите органи по отношение на защита на личните данни в процеса на управление на миграцията.

2.4. Борба с трафика на хора

Борбата с явлението “трафик на хора” остава във фокуса на националната миграционна политика на Република България, предвид нейното географско положение и бъдеща роля в управлението на външните граници на ЕС.

За успешно провеждане на борбата с трафика на хора се прилага комплексен подход насочен към:

- Превенция на трафика и повторния трафик;
- Преследване/осъждане на трафикантите;
- Усъвършенстване на процедурите за връщане, закрила и интеграция на жертвите;
- Защита на човешките права и подкрепа за жертвите и свидетелите;
- Прилагане на антикорупционни мерки, особено срещу съучастничество на полицейски служители, магистрати и други служебни лица;

- Проактивно и противодействащо разследване, включително чрез подобряване на сътрудничеството и съвместното събиране и анализиране на данни от полицейските служби и другите компетентни ведомства;
- Укрепване на международното сътрудничество.

3. Политики в областта на убежището

България е напълно ангажирана с развитието на европейската политика в областта на убежището при отчитане самостоятелността на държавите-членки при решаването на индивидуалните молби за закрила, както и при участието им в механизми за практическа солидарност. Важна цел е намирането на гаранции и постигане на баланс между приоритетите на държавната политика и поетите международни задължения, както и строгото диференциране на правомощията и координацията между държавните органи, ангажирани със защита на основните права и свободи на търсещите и получили закрила чужденци.

Държавната агенция за бежанците ще продължи да работи за хармонизиране на българското законодателство с нормите заложи при изграждане на Обща европейска система на убежището и за осигуряването на ефективна и справедлива система за закрила в партньорство с Върховния комисар на ООН за бежанците и други международни организации.

Държавната агенция за бежанците ще продължи да работи в близко сътрудничество с Европейска служба за подкрепа в областта на убежището (ЕСПОУ), на основата на добрите резултати, постигнати при изпълнението на Оперативния план на ЕСПОУ за България. Изпълнява се нов план на ЕСПОУ за специална подкрепа на България с продължителност 18 месеца, който приключва през месец юни 2016 г.

Необходимо е насочването на усилията на ангажираните ведомства за успешно приключване на многогодишната програма по Европейския бежански фонд III и за стартиране на дейностите по Фонд „Убежище, миграция и интеграция” 2014-2020 г.

Особено значение трябва да се отдаде на необходимостта от засилване на двустранното, многостранното сътрудничество, както и сътрудничеството с трети държави, с ефективното използване на инструментите на ЕС.

Предприемане на действия по увеличаване на административния капацитет с цел оптимизиране на времето за вземане на решение по предоставяне на международна закрила и повишаване на капацитета за настаняване на лица, търсещи закрила в съответствие с националните интереси и политики в областта на миграцията.

4. Интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България

Интеграцията в българското общество е единственото трайно решение за получилите международна закрила в страната ни с оглед изпълнението на международните ангажименти на Република България по отношение на участието ѝ в Общата система на ЕС за убежище и свързаните с това предизвикателства за българското общество, за социалната система и трудовия пазар. Наложително е прилагане на програми и мерки, свързани с решаване на проблемите с адаптацията и интеграцията на лицата, получили бежански и хуманитарен статут. Процесът на интеграция е сложен и продължителен, включва различни взаимосвързани законови, икономически, социални и културни измерения, като всички те са важни за постигане на успешно социално включване и независим живот на получилите закрила.

Интеграцията на лицата, получили международна закрила, се осъществява чрез конкретни мерки и услуги в няколко приоритетни области, като:

- достъп до образование и обучение по български език;
- заетост;
- признаване на квалификации;
- здравни грижи;
- социално подпомагане;
- жилищно настаняване;
- интеграция в социалния, културен и граждански живот на обществото.

Налага се да се намерят механизми за по-справедливо разпределение на натоварването и разпределянето на отговорността за получените закрила между общините. В същото време трябва да се осигури открит межкултурен диалог, процес на отваряне на вратите към различните от страна на приемащото общество.

Необходими условия и фактори за създаване на благоприятна интеграционна среда за новопризнатите бежанци са:

- изграждането на мрежа за сътрудничество и оперативно взаимодействие между максимално широк кръг заинтересовани участници от държавните институции, представителите на органите на местното самоуправление и неправителствения сектор в процеса на адаптацията и социалното включване на получените международна закрила;
- равнопоставено участие в процеса на представители на бежанските общности с цел преодоляване на културните различия.

Важен принцип в процеса на интеграцията, е насочването на лицата към региони и населени места, в които има доказана потребност и/или проявен интерес от местната власт. Общините заявяват готовност за приемане на определен брой лица с предоставена закрила като се вземат предвид състоянието на пазара на труда, наличната квалификация, демографски тенденции, перспективи за развитие на общината, наличие на общности от чужденци, с цел избягване на сегрегация и концентрация, които пораждат рискове за социално-икономическата стабилност и сигурността. Аналогично на общините, при спазване на доброволния принцип лицата, получили закрила, се присъединяват към НПДИ. Присъединяването дава възможност за получаване на широк кръг услуги и финансово стимулиране, което да подпомогне първоначалния период на интегриране. Предоставените услуги са в рамките на компетенциите на съответните институции, но като се отчита спецификата на целевата група – лица, с предоставен статут на закрила, се предвиждат и допълнителни политики и услуги.

Прави се индивидуална оценка на социалните нужди във всеки отделен случай се изготвя индивидуален интеграционен план. Планът се изпълнява за

период от една година и в него ясно се дефинират стъпките на интеграция и очакваните резултати.

Нужно е разработването на механизми за ефективна съвместна работа на Министерството на образованието и науката с университетите, които са инструмент за привличане на образовани имигранти.

Ефективната политика в областта на защита на основните права на мигрантите следва да се провежда посредством планиране на мерки по предоставяне на правна помощ на представители от целевите групи, осигуряване на право на превод и недопускане на дискриминация и ксенофобия.

5. Политики в областта на миграцията, развитието и интеграцията

Република България ще продължи да работи последователно за развитие на общата европейска миграционна политика, допълваща политиките на отделните държави-членки, и да се подготвя за по-нататъшното развитие и кодифициране на директивите в областта на законната миграция. В този смисъл, страната ни подкрепя осъвременяването и ревизирането на конкретно идентифицирани действащи специални директиви с оглед постигане на по-справедливи и балансирани между отделните категории имигранти условия за влизане, пребиваване и заетост и съответно за тяхното равно третиране.

Обсъжданията в областта на командироването на работници също са приоритетни с оглед изясняване задълженията на изясняване на задълженията на националните органи и засилване на сътрудничеството между тях на ниво ЕС, предвид транспонирането на последните директиви в тази област и за осъществяване на по-добър контрол.

Също така, България подкрепя създаването на механизъм за координиране между държавите членки по въпросите на интеграцията на законно пребиваващите граждани на трети държави, включително получилите международна закрила. Политиката по интеграция неминуемо е обвързана и с необходимостта от работна сила на пазара на труда.

България счита за важна положителната връзка между миграцията и развитието като важна част от управлението на миграцията. Приоритет следва да

се дава на максималното развитие и ефективното управление на законната миграция, особено трудовата, включително чрез осъществяването на реална политика, отразена в конкретни проекти и подкрепена на европейско ниво. България работи за осъществяване на отделни инициативи в рамките на Глобалния подход към миграцията и мобилността. Следва да бъдат задълбочени сътрудничеството и политическият диалог с всички държави на произход и транзит и за насърчаване на Партньорствата за мобилност, Евро-Средиземноморското сътрудничество, на циркулярната миграция и платформите за сътрудничество в областта на миграцията и развитието. До момента основен акцент в тези политики България е слагала на Източното направление на политиката за съседство на ЕС и съответно сме идентифицирали като свои партньори държавите от Източното партньорство. Предвид, обаче, събитията през последните години и значителната диверсификация на миграционните потоци, свързани с Близкия Изток и региона на Средиземно море и по Пътя на коприната, България следва да предприеме стъпки за идентифициране на възможни области за повишено сътрудничество с потенциални партньори, идентифицирани сред държави, с които ЕС води диалог и прилага някои от инструментите на Глобалния подход към миграцията и мобилността.

Република България следва да продължи своята политика в посока на разширяване на спектъра от мерки, които се предлагат по отношение на услугите и подкрепата, предлагани на българските емигранти. Службите по трудови и социални въпроси към посолствата трябва да се разглеждат само като първа стъпка от програма за изнесено предлагане на услуги от посолствата за българските емигранти и следва да се търсят възможности за разширяване на тази мрежа, както и на предлаганите услуги.

Следва да се обърне приоритетно внимание и на обхващането с образование на големия процент непълнолетни български граждани, които заминават в чужбина с родителите си. Образованието е най-добрата превенция на актуални напоследък лоши практики и тенденции за „социален туризъм”, защото именно то ще повиши капацитета на тези групи лица за личностно и

професионално развитие, вместо да се търсят лесни на вид облаги, които обаче крият рискове от експлоатация, просия и др.

6. Сътрудничество с други правителства, с европейските институции и с международни и неправителствени организации

Философията на сътрудничеството при управлението на миграционна политика трябва да има предвид комплексния характер на миграционните предизвикателства, които могат да бъдат посрещнати само в тясно партньорство с останалите държави, академичната общност и неправителствения сектор, както и международните организации, на които България е член, като Международната организация по миграция, Международния център за развитие на миграционната политика, Върховния комисар на ООН за бежанците, Съвета на Европа, Международната организация на труда.

Основен приоритет за България като страна външна граница на Европейския съюз е прилагането на съгласуван с останалите членки на ЕС подход в управлението на националната миграционна политика.

Съществен елемент на тази политика е сътрудничеството с държавите на произход, най-вече с оглед на успешното връщане и реинтеграция на имигрантите от тези държави. Този вид сътрудничество трябва да се осъществява с помощта на международни и междуправителствени организации. Важна роля в успешното реализиране на политиката в областта на връщането имат и европейските агенции и институции като Агенцията на ЕС за основните права, Фронтекс, както и Кабинета на Комисаря по миграция, вътрешни работи и гражданство.

Българските институции, ангажирани с изпълнението на миграционната политика трябва активно да участват и инициират проучвания и анализи за настоящите миграционни процеси и потоци към държавите от ЕС, както и бъдещи тенденции в развитието на миграционната политика. Това отново трябва да се извършва, като се използва капацитета на експерти от български и международни неправителствени организации, научни институти и университети.

Програмата на управление на европейските фондове в областта на миграцията и убежището трябва да бъде съгласувана с нуждите на страната ни и да отговаря на изискванията на отделните български институции, работещи в областта на развитие и прилагане на миграционната политика на България.

Правителството само не би могло да се справи с управлението на миграционната политика. Срещите и съвместната работа на експерти от правителствените институции с експерти от международни организации и академични среди в рамките на съвета по миграционна политика ще допринесат до създаване на постоянен механизъм за сътрудничество включващо обучителни програми, изпълнение на проекти и най-вече планове за адекватно реагиране в ситуации на кризи и засилен миграционен натиск към страната ни.

7. Усъвършенстване на институционалната система, нормативната база и подобряване на административния капацитет.

Институционалната система в областта на миграцията, убежището и интеграцията следва да се развива в посока да отговаря максимално на динамичните и променящи се тенденции, така че, от една страна, да е способна успешно да предотвратява възможни негативни аспекти от тези процеси за обществото, а от друга – да мултиплицира ефектите от положителните страни в полза за развитието на обществото като цяло. Трябва да се търсят управленски решения, които да оптимизират, канализират и развиват чрез изграждане на съответните взаимовръзки администрациите, отговорни за управлението на миграционните процеси в България. До голяма степен това е свързано и с възприемане на необходимата система за изграждане, поддържане и укрепване на адекватен административен капацитет, способен да бъде гръбнакът на предлагането на решения, инициативи и нормотворчество в тези области.

За подобряване на взаимодействието и координацията между институциите и ведомствата, ангажирани в управлението на миграционните процеси се създава Национален съвет по миграция и интеграция към Министерския съвет. Членовете, функциите и дейността на Съвета се определят с акт на Министерския съвет на Република България. Националният съвет по

миграция и интеграция формулира и координира изпълнението на държавните политики в областта на миграцията и интеграцията на чужденци.

Съветът функционира и като свързващо звено между съответните ведомства, местната власт и неправителствения сектор, ангажиран по инициативи, свързани с управлението на миграцията.

Нормативната база ще следва развитието на съответните общи политики на ЕС в областта на миграцията, по въпросите на международната закрила и убежището и свързаните с тях въпроси на интеграцията. Същевременно, тя ще се развива и в посока на гарантиране на мир, ред, икономически растеж, стабилност и благоденствие на българското общество в условията на променящия се свят.

8. Сътрудничество с неправителствения сектор

Ангажираните в изпълнение на миграционната политика институции работят в сътрудничество със социалните партньори, международни и неправителствени и други организации на гражданското общество, които участват в регулирането на миграционните процеси посредством активен диалог, съвместно участие в изпълнението на проекти, използване на експертизата на неправителствения сектор, академичните среди и други.

Държавните органи съдействат за осъществяване на граждански мониторинг над дейността им в областта на миграцията, убежището и интеграцията и вземат предвид направените констатации, препоръки и предложения.

9. Финансиране на изпълнението на стратегията

Настоящата Стратегия се финансира от държавния бюджет, чрез бюджетите на съответните институции, както и от финансовите инструменти на ЕС и други международни донорски програми.

10. Механизъм за изпълнение и отчитане на Стратегията

По предложение на Националния съвет по миграция и интеграция, Министерският съвет приема годишен план за прилагане на Стратегията.

Ръководството и контролът за неговото изпълнение се осъществява от Националния съвет по миграция и интеграция.

В рамките на първото тримесечие Националният съвет по миграция и интеграция внася в Министерския съвет доклад за изпълнението на Стратегията през предходната година.

Като отделен раздел от плана се разработва и приема от Министерския съвет Национален план за действие по интеграция за всяка календарна година със специфичните мерки, насочени за интеграция на лицата, получили международна закрила в България.

V. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Очаквани резултати

- Създаване на по-ефективен механизъм за координация и взаимодействие на всички компетентни структури за постигане на по-добро управление на миграционните процеси;

- Усъвършенстване на нормативната уредба в областта на миграцията;

- Подобряване на сътрудничеството между институциите и неправителствения сектор;

- По-ефективни действия срещу незаконната миграция и трафика на хора чрез подобряване на охраната на границите, изготвяне на информация за миграционните пътища, насърчаване на доброволното завръщане и прилагане на комплексен подход за връщането, като се засили сътрудничеството с държавите на произход и транзит в рамките на Глобалния подход към миграцията и мобилността;

- Засилване на практическото сътрудничество с държавите-членки на ЕС, в областта на убежището и бежанците;

- Поддържане и развитие на националните информационни системи за визов и граничен контрол, за регистрация на пребиваващите в страната чужденци и издаваните документи за самоличност и други документи съобразно правилата на националното законодателство и на Европейския съюз и изискванията за защита на личните данни;

- Допълване на правните, институционални и практически гаранции за реализацията на правото на убежище и международна закрила на лицата, нуждаещи се от нея в съответствие с признатите международни и европейски стандарти;

- Осигуряване социалното включване и интеграцията на граждани на трети държави и получили международна закрила лица;

- Повишаване на ефективността при усвояване на европейските фондове за целите на провежданата политика в областта на границите и полицейското сътрудничество, на връщането, международната закрила и интеграцията;

- Укрепване на административния капацитет на работещите в областта на миграцията, чрез системно обучение на държавната администрация, местната власт, социалните партньори, академичната общност и гражданското общество;

- Информационно обезпечаване на миграционните процеси;

- Постигане на оптимално участие на страната в процеса на вземане на решения в областта на миграцията на равнище ЕС и съответно при изпълнение на взетите решения;

- Насърчаване на връщането на българските граждани, работещи в чужбина, на националния ни пазар на труда с цел професионална и семейна реализация в България и влагане на натрупания опит, знания, умения и средства;

- Трайно привличане и заселване в страната на лица от български произход;

- Обратно привличане на емигрирали в чужбина граждани с цел окончателното им завръщане.

2. Механизъм за оценка и корекция

Националният съвет по миграция и интеграция в годишния си доклад дава оценка за изпълнението на Стратегията и прави предложения за промени в нея на базата на анализ на настъпилите промени в икономическата, социалната и политическата обстановка в страната и ЕС, както и регионални или глобални процеси, даващи пряко отражение на миграционните процеси в Република България.